

УДК 371:004

Катерина Осадча, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і кібернетики
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ТЬЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Грунтуючись на тому, що тьюторська діяльність як засіб супроводу індивідуальної траєкторії навчання та розвитку особистості реалізується відповідно певних етапів, автор пропонує застосовувати комплекс інформаційно-комунікаційних засобів для кожного з них. На етапі визначення пізнавального інтересу тьюторанта та на етапі аналізу підсумків доцільним є використання програм комп'ютерного тестування, на етапі формулювання освітнього запиту – програмними засобами для проведення “мозкових штурмів”, на етапі постановки мети освітньої діяльності – системами управління цілями та завданнями, на етапі пошуку освітніх ресурсів і розробки плану освітньої діяльності – інструментарієм створення електронних навчальних матеріалів, на етапі реалізації плану освітньої діяльності – програмами для створення портфоліо.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, тьюторська діяльність, етапи тьюторського супроводу.

Табл. 1. Літ. 8.

Екатерина Осадчая, кандидат педагогических наук, доцент кафедры информатики и кибернетики
Мелитопольского государственного педагогического университета имени Б. Хмельницкого

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ Тьюторской Деятельности в Системе Школьного Образования

Основываясь на том, что тьюторская деятельность как средство сопровождения индивидуальной траектории обучения и развития личности реализуется в соответствии с определенными этапами, автор предлагает применять комплекс информационно-коммуникационных средств для каждого из них. На этапе определения познавательного интереса тьюторанта и на этапе анализа итогов целесообразно использование программ компьютерного тестирования, на этапе формулирования образовательного запроса – программных средств для проведения “мозговых штурмов”, на этапе постановки цели образовательной деятельности – системами управления целями и задачами, на этапе поиска образовательных ресурсов и разработки плана образовательной деятельности – инструментарием создания электронных учебных материалов, на этапе реализации плана образовательной деятельности – программами для создания портфоліо.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, тьюторская деятельность, этапы тьюторского сопровождения.

**Kateryna Osadcha, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Computer Science and Cybernetics Department
Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University**

THE INFORMATIONAL AND COMMUNICATIONAL TECHNOLOGIES OF THE IMPLEMENTATION OF TUTOR ACTIVITIES IN THE SCHOOL EDUCATIONAL SYSTEM

On the basis of the fact that the tutor activity as a mean of support of individual learning paths and personal development is carried out according to certain stages, the author proposes to use the complex of informational and communicational means for each of them. At the stage of determination of student cognitive interest and at the stage of analysis of result, it is appropriate to apply the computer-based testing programs; during the stage of formulation of educational needs it is reasonable to use the software for “brainstorming”; at the stage of setting of educational goals and objectives it is a good practice to apply the systems of goal and objective management; at the stage of educational resource search and development of educational plan of activity, it is recommended to use the tools for an e-learning materials creation; during the stage of implementation of plan of educational activity, it is advisable to apply the programs for portfolio development.

Keywords: computer-oriented training methods, tutor's activity, stages, the stages of tutor support.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нині ідеї розвиваючого, особистісно орієнтованого, проблемного та діяльнісного навчання, а також педагогіки співробітництва актуалізують необхідність у розширенні спектра функцій і ролей учителя, який повинен адаптуватися до мінливих вимог ринку праці та суспільства, здійснювати педагогічний

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ТЬЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

супровід індивідуальних освітніх програм школярів різного віку і різних психо-фізичних особливостей (обдарованих дітей, дітей-інвалідів). Супровід особистості здійснюють як педагоги і психологи, так і психотерапевти, соціальні педагоги, ментори, коучі і т.д. Особливе місце в цьому ряду займає тьюторська діяльність, яка є засобом супроводу індивідуальної траєкторії навчання та розвитку особистості.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Особливості тьюторства як професії подано у роботах Дж.К. Бейлі (G.K. Bailey), Дж.К. Кітченса (J.C. Kitchens), Ч.Р. Натсона (Ch.R. Natson), Е. Хейс (E. Hays). Окремі аспекти підготовки педагогів до тьюторської діяльності висвітлювали такі науковці як Е.Е. Гордон (E.E. Gordon), П.С. Коскінен (P.S. Koskinen), К.Р. Колос, О.В. Лобачева, А.В. Ніколаєва, Н.В. Піліпчевська, О.В. Попович, Н.О. Шалімова, Р.В. Шаран та ін. Роль тьютора у дистанційному навчанні розглядали Л.В. Бендова, Н.І. Городецька, М.В. Іващенко, Т.І. Койчева, Є.С. Комраков, В.М. Кухаренко. Питання використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у тьюторській діяльності висвітлювали Ю.М. Богачков, О.Е. Коневщинська, В.М. Кухаренко, М.В. Моїсєєва, Г.М. Троян, В.В. Щорс та ін. Зокрема В.В. Щорс зазначає, що роль ІКТ у навчальній, позаурочній діяльності школярів сприяє підвищенню інтересу до самих ІКТ, їхнього використання в навчально-дослідницькій діяльності, розв'язання ширшого кола дослідницьких, позаурочних та навчальних задач, виступаючи як засоби комунікації, самовираження та самореалізації [8].

Проте залишається не достатньо висвітленим питання відбору доцільних інформаційно-комунікаційних засобів для організації тьюторської діяльності у системі шкільної освіти.

Мета статті. У дослідженні ми поставили за мету проаналізувати інформаційно-комунікаційні технології, зокрема Інтернет-сервіси та комп'ютерні програми, і відповідно до етапів тьюторського супроводу здійснити вибір найбільш доцільних з них для організації тьюторської діяльності у системі шкільної освіти.

Вклад основного матеріалу дослідження. Основне завдання тьютора полягає в побудові освітнього простору як прояву пізнавальних ініціатив та інтересів індивіда. Це відноситься до будь-якої із ступенів загальної освіти, при дотриманні умови зміни засобів тьюторської діяльності відповідно до особливостей віку і соціальної ситуації розвитку тьюторанта [4; 9].

У літературі [3], [7], [5] виділяють велику кількість завдань і функцій, які повинен

вирішувати і виконувати тьютор. Їх перелік залежить від сфери тьюторської діяльності (дистанційне навчання, вища освіта, середня освіта тощо).

Предметом тьюторського супроводу може бути будь-яка діяльність або процес, спрямовані на вирішення освітніх завдань. Технологія тьюторського супроводу включає в себе кілька основних етапів [2]:

- визначення пізнавального інтересу;
- формулювання освітнього запиту;
- постановка мети освітньої діяльності;
- пошук освітніх ресурсів і розробка плану освітньої діяльності;
- реалізація та обговорення, аналіз, коригування плану освітньої діяльності;
- аналіз підсумків освітньої діяльності;
- коригування освітньої мети, визначення тимчасових перспектив.

На кожному з цих етапів можна скористатися певними інформаційно-комунікаційними засобами. Так на першому етапі – визначення пізнавального інтересу – тьютор може послуговуватися програмами для тестування або он-лайн тестами, наприклад, онлайн-тест “Карта інтересів Голомштока” (<http://onlinetestpad.com>), “Багатоступінчастий опитувальник професійних інтересів” або “Визначення пізнавальних інтересів” (<http://prof1.org.ua/tests.shtml>) і т.д. Він може сам розробляти тести за допомогою конструкторів тестів, наприклад, таких як “Майстер-тест”, TestTurn, Let's test, Google форми, Simpoll та ін., і пропонувати тьюторанту пройти їх на комп'ютері або у он-лайн доступі.

На другому етапі тьюторського супроводу, який передбачає формулювання освітнього запиту, можна використовувати програми або он-лайн сервіси для проведення “мозкових штурмів”. До таких можна віднести он-лайн дошки (Realtimeboard, Whiteboard, Edistorm), які представляють собою робочий простір для додавання заміток, ілюстрацій, малюнків, текстів, схем, коментарів і т.д. для того, щоб учасники краще розуміли один одного і не витрачали ресурси свого мозку на уявлення того, про що йдеться і на запам'ятовування того, про що було сказано. Відмінною особливістю такого ресурсу як Edistorm є можливість проголосувати за ідею, тему або проблему, а Edistorm автоматично визначає кращі ідеї. Таким чином, не тільки тьютор і тьюторант можуть взяти участь у цьому процесі, але також батьки або інші учасники розвитку індивідуальної освітньої траєкторії школяра (психолог, учителі-предметники, репетитори). Також на цьому етапі можна

скористатися онлайн інтелект-картами (XMind, MindMeister, Mapul, iMind Map, coggle.it і ін.), які є відмінним засобом для візуалізації та документування процесу реалізації ідей.

Третій етап тьюторського супроводу передбачає постановку мети освітньої діяльності, як способу очікуваного результату. Вона формулюється тьюторантом і тьютором. Для цього можна використовувати програми для постановки і досягнення цілей. Вони представлені у вигляді десктопних, мобільних і он-лайн додатків. В індустрії програмного забезпечення існує достатня кількість різних планувальників, органайзерів, календарів тощо. Так, сервіс і мобільний додаток SmartProgress дозволяє створювати та публікувати цілі, розбивати мету на етапи, вести щоденник досягнень, підписуватися і стежити за цілями інших людей. Мобільний додаток CheckMark Goals допомагає контролювати виконання цілей, завдань і планів від постановки мети, встановлення періоду й інтервалів для виконання та вказівки часу нагадування до ведення статистики про те, які завдання були виконані у термін, а які ні.

Більш універсальним програмним засобом для таких завдань є органайзери, які допомагають спланувати діяльність на тривалий термін. Наприклад, MyLifeOrganized як система управління завданнями, проектами і цілями надає можливість складання списку й ієрархії завдань, нагадування про них, планування часу на їх виконання. Це дозволяє тьютору і тьюторанту отримати потужний інструмент ефективного управління цілями освітньої траєкторії. Для дітей шкільного віку доцільним буде використання програми для планування завдань в ігровій формі, наприклад, Life RPG, де за виконання поставлених завдань він буде отримувати нагороду, або Habit RPG, де тьюторант стає гравцем, який виконує місії, заробляючи бали за свої досягнення і втрачаючи їх за поразки, має можливість змагатися з іншими гравцями і розділяти відповідальність за заплановані справи.

Для ілюстрації планів і графіків робіт часто використовують гістограму Ганта, яка відображає завдання, тривалість їх виконання, їх початок і кінець в графічному вигляді [1]. У своїй діяльності тьютор може скористатися спеціальним програмним забезпеченням (наприклад, Microsoft Project, Microsoft Excel, GanttProject та ін.) або онлайн-сервісами (GanttPro) для складання гістограми Ганта, щоб наочно проілюструвати процес досягнення мети освітньої діяльності у вигляді розбиття її на завдання і відведення часу на їх виконання.

На четвертому етапі тьюторського супроводу, який передбачає пошук освітніх ресурсів і розробку плану освітньої діяльності, стає необхідним досить потужний інструментарій для збору інформації різного виду (текстова, графічна, відео, мультимедійна), її структурування й організації з метою подальшого планування на її основі діяльності тьютора і тьюторанта. Для цього спочатку необхідно здійснити пошук інформації. У зв'язку з тим, що нині інформаційні ресурси мережі Інтернет складають понад десятка мільярдів документів (Web-сторінок) [6, 29], до яких можливий вільний доступ будь-якого користувача, пошук освітніх ресурсів доцільно здійснювати у всесвітній мережі за допомогою інформаційних пошукових систем (Google, Yahoo, Bing, Baidu). Слід акцентувати увагу, що для пошуку певного типу контенту можна використовувати спеціальні інструменти пошуку, як в пошуковій системі Google (пошук зображень, відео, новин, книг, додатків), або окремі ресурси для кожного типу інформації (для відео – відеохостинг, для зображень – каталог зображень і т.д.).

Якщо необхідно здійснювати постійний моніторинг якоїсь освітньої теми, то тьютор може використовувати агрегатори інформації (наприклад, Feedly). З їх допомогою можна направити нові повідомлення з кількох інформаційних ресурсів в одне місце (кабінет користувача), що дозволить не витратити час на їх перегляд окремо. Також багато агрегаторів дозволяють упорядкувати інформацію ресурсів по групах або за допомогою тегів, що допомагає у структуруванні великих масивів інформації та їх ефективному опрацюванні.

Серед засобів пошуку освітніх ресурсів в роботі тьютора можуть бути використані сервіси відкладеного читання (наприклад, Pocket, Readability, Flipboard), які дозволяють зберегти цікаві матеріали мережі й прочитати їх у зручний час, в тому числі в офлайн. Flipboard має кілька розширені можливості в порівнянні з Pocket і Readability, так як дозволяє створювати персоналізовані цифрові журнали з обраного мережевого контенту, включаючи інформаційні потоки, відео і музику.

Для того, щоб зібрати і структурувати зображення за певними тематичними колекціям або наочно представити цікаві й корисні ідеї, корисні будуть сервіси збереження і обміну зображеннями, наприклад, Flickr, Pinterest, Instagram. А для відбору відео-контенту можна послуговуватися такими сервісами відеохостингу як YouTube, а також сайтів відео власне навчального призначення TeacherTube, EDX, SchoolTube.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ТЬЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Проте слід зауважити, що робота з цілим набором різних програм може ускладнити тьюторську діяльність, тому ми вважаємо, що у разі потреби в обробці великих масивів освітніх ресурсів, на цьому етапі доцільніше буде використовувати у роботі тьютора сервіси для створення навчальних матеріалів. Наприклад, така проста і функціональна програма як MOS Solo представляє безліч можливостей для створення мультимедійного освітнього контенту, інтерактивних графічних електронних курсів, опитувань і демонстрацій. Вона має вбудований інструмент перекладу на різні мови і можливість розробки під iPad, iPhone, Android, Windows, що дозволяє розширити доступність навчальних матеріалів. Інший приклад, сервіс Smart Builder, який дозволяє створювати електронні освітні курси з медіа-контентом та ігровими елементами, не володіючи навиками програмування. Також можна назвати ще такі програми як eAuthor CBT, CourseLab, Microsoft LCDS і сервіси Udutu, Zenler, Lesson Writer та ін.

П'ятий етап тьюторського супроводу передбачає реалізацію, обговорення, аналіз і

коригування плану освітньої діяльності, в основі якої лежить збір портфоліо. Портфоліо можна розробити за допомогою таких програм як Microsoft PowerPoint, LibreOffice Impress, Microsoft Word, LibreOffice Writer, або спеціальних Інтернет-сервісів для його створення, наприклад, таких як uPortfolio, а також сервісів для створення електронних книг (наприклад, Albooka, Calameo, Issuu, Glogster).

На шостому етапі, коли здійснюється аналіз підсумків освітньої діяльності, можна скористатися програмами або сервісами тестування, за допомогою яких можна перевірити знання з навчальних предметів, результати розвитку певних умінь, навичок і властивостей особистості. Такі функції допоможуть здійснити розглянуті вище програми для створення навчальних матеріалів (CourseLab, Microsoft LCDS і т.д.), в яких є модуль тестування, а також окремі програмні засоби (Hot Potatoes, easyQuizzy, ADTester та ін.) і онлайн сервіси (ProProfs, Quiz Maker, Simpoll і т.д.) для тестування та онлайн-ресурси для проведення психологічних тестів.

Метою сьомого етапу тьюторського супроводу

Таблиця 1.

Інформаційно-комунікаційні засоби тьюторського супроводу відповідно до етапів

Етапи	Тип ресурсу	Приклади
визначення пізнавального інтересу	комп'ютерне та он-лайн тестування, конструктори тестів	Майстер-тест, TestTurn, Let's test, Google форми, Simpoll
формулювання освітнього запиту	он-лайн дошки, інтелект-карти	Realtimeboard, Whiteboard, Edistorm, XMind, MindMeister, Mapul, iMind Map
постановка мети освітньої діяльності	планувальники, органайзери, календарі	SmartProgress, CheckMark Goals, MyLifeOrganized, GanttPro, Life RPG, Habit RPG
пошук освітніх ресурсів і розробка плану освітньої діяльності	пошукові інструменти, агрегатори інформації, сховища графічних і відеоматеріалів, програми і сервіси для створення мультимедійного контенту	Google, Yahoo, Bing, Baidu, Feedly, Pocket, Readability, Flipboard, Flickr, Pinterest, TeacherTube, EDX, SchoolTube, MOS Solo, eAuthor CBT, CourseLab, Microsoft LCDS, Udutu, Zenler, Lesson Writer
реалізація та обговорення, аналіз, коригування плану освітньої діяльності,	офісні програми, сервіси створення портфоліо, сервіси створення електронних книг	Microsoft PowerPoint, LibreOffice Impress, Microsoft Word, LibreOffice Writer, uPortfolio, Albooka, Calameo, Issuu, Glogster
аналіз підсумків освітньої діяльності	програми для створення навчальних матеріалів, програми для розробки і проведення тестування	CourseLab, Microsoft LCDS, Hot Potatoes, easyQuizzy, ADTester, ProProfs, Quiz Maker, Simpoll
коригування освітньої мети, визначення тимчасових перспектив	інструменти для "мозкового штурму", системи управління цілями, електронні презентації, електронні таблиці	Realtimeboard, Whiteboard, Edistorm, XMind, MindMeister, Mapul, iMind Map, SmartProgress, CheckMark Goals, MyLifeOrganized, GanttPro, Life RPG, Habit RPG, Microsoft PowerPoint, LibreOffice Impress, Microsoft Excel, LibreOffice Calc

є коригування освітньої мети, визначення тимчасових перспектив, коли відбувається обговорення підсумків та перспектив роботи саме з тьютором, осмислення того, наскільки досягнуті цілі задовольняють тьюторанта, які нові цілі він формулює для себе на основі виконаної роботи і чи потрібен йому для їх досягнення тьюторський супровід [2]. На цьому етапі можуть бути знову використані інструменти для “мозкового штурму” та системи управління цілями, а також електронні презентації для представлення освітніх досягнень, електронні таблиці для порівняння планів і досягнутих результатів.

Висновки з дослідження. Таким чином, в процесі тьюторського супроводу як технології курування самостійної освітньої діяльності індивіда на кожному її етапі можуть бути використані різні інформаційно-комунікаційні засоби (Табл. 1). Це дозволяє оптимізувати тьюторську діяльність, урізноманітнити освітній процес, зробити його відкритим для всіх зацікавлених сторін (батьків, вчителів, психологів, репетиторів, соціальних педагогів та ін.).

Перспективи подальших розвідок вважаємо за доцільне віднести такі питання: обґрунтування і створення персонального електронного середовища тьютора і тьюторанта, з’ясування ефективності застосування засоби ІКТ у професійній діяльності тьютора.

1. Weaver P.A Brief History of Scheduling // Mosaic Project Services Pty Ltd. (13.05.2016).

[Electronic resource]. – URL: http://www.mosaicprojects.com.au/PDF_Papers/P042_History%20of%20Scheduling.pdf.

2. Беспалова Г.М. Тьюторское сопровождение выбора профиля обучения (13/05/2016). [Электронный ресурс]. – URL: <http://festival.1september.ru/articles/211738>.

3. Бойко А. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно моральної взаємодії / Бойко А. // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. – Полтава, 2011. – С. 4 – 10.

4. Ковалева Т.М. Матеріали курсу “Основи тьюторського супроводження в общем образовании”: лекції 1 – 4. – М.: Педагогический университет “Первое сентября”, 2010. – 56 с.

5. Кухаренко В.М. Дистанційний навчальний процес: навч. посіб. / В.М. Кухаренко, Н.Г. Сиротенко, Г.С. Молодих, Н.Є Твердохлебова / За ред. В.Ю. Бикова та В.М., Кухаренка. – К.: Міленіум, 2005. – 292 с.

6. Ландэ Д.В. Поиск знаний в Internet. Профессиональная работа: Пер. с англ. – М.: Издательский дом “Вильямс”, 2005. – 272 с.

7. Сисоєва С.О. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посіб. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча. – Київ, Мелітополь: ТОВ “Видавничий будинок ММД”, 2011. – 280 с.

8. Щорс В.В. Інформаційно-комунікаційні технології в самостійній і позаурочній роботі учнів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://conference.vntu.edu.ua/eir/eir2015/pdf/000-391-396.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2016

Любомир Гузар – Перший Лауреат Міжнародної Премії імені Івана Франка.

27 серпня 2016, у місті Дрогобичі у приміщенні Народного дому ім. І.Франка відбулося урочисте вручення Міжнародної премії Івана Франка. Лауреатом Міжнародної премії у номінації за визначний особистий внесок у розвиток суспільно-гуманітарних наук став Блаженніший Любомир Гузар, Верховний Архієпископ-емерит, за монографію “Андрей Шептицький Митрополит Галицький – провісник екуменізму”.

Митрополита Андрея та Івана Франка називають Мойсеями свого народу, а їхній цікавий і плідний діалог був прикладом порозуміння світської та духовної еліт, такого важливого для національного поступу українства.

“Бог випробовує нас через різні обставини. Якщо ми поставимо Його на перше місце, житимемо за Його законами і будемо Йому довіряти, то можемо мати оправдану надію на Його поміч”.

Любомир Гузар
єпископ Української греко-католицької церкви

